

Remissyttrande - Nytt system för företagens miljörapportering och Komplettering av redovisningen nytt system för företagens miljörapportering (2025/01978)

1. Sammanfattande ställningstagande

Mullsjö Kommun tillstyrker förslaget om ett nytt nationellt system för företagens miljörapportering. Vi bedömer att en enhetlig, långsiktigt robust och nationellt förvaltnad lösning är nödvändig för att möta kommande EU-krav och samtidigt skapa bättre förutsättningar för effektiv tillsyn och uppföljning.

Vi vill dock betona att förslaget behöver kompletteras med tydliga krav på fullt maskinläsbara och API-baserade flöden från dag ett, samt ett AI-drivet stödsystem för oss tillsynsmyndigheter. Utan dessa delar riskerar FMR att bli en digitalisering av befintliga manuella arbetssätt i stället för en verklig automatisering och effektivisering, som alltid skall genomsyra när vi som offentlig aktör utvecklar våra processer.

2. Övergripande bedömning – positivt med ett enhetligt och framtidssäkert system

Vi delar bedömningen att dagens SMP-lösning inte är långsiktigt hållbar och att den tekniska och funktionella skulden hindrar vidareutveckling. Ett nytt system som bygger på gemensamma datamodeller, nationell validering och återbruk av data är i grunden positivt.

Särskilt välkommet är inriktningen mot:

- enhetliga rapporteringsformat,
- återanvändning av grunddata,
- bättre datakvalitet och spårbarhet,
- kommande EU-rapportering som helt automatiseras.

Detta är helt i linje med principen ”en uppgift en gång, till ett ställe” och skapar en stabil grund för effektiva och offentliga processflöden.

3. Avgörande krav: systemdesign och färdiga API:er före driftsättning

För att FMR bör uppfylla sin målbild föreslår vi att automatisering möjliggörs redan vid införandet, inte som en senare utvecklingsfas.

Vi anser därför att Naturvårdsverket måste ges ett tydligt uppdrag att leverera:

3.1 Integrerad tillståndsprozess

Det är avgörande för en process som denna att tillståndsproccessen också blir integrerad så att ett tillstånd inte ges utan att grunddata också finns i FMR. På det sättet säkras att hela flödet är hanterat, och att informationsmodellen tillämpas på ett sätt som möjliggör den automatisering i hela processen som AI-funktioner erbjuder.

3.2 Detaljerad systemdesign (målarkitektur)

En offentlig och förvaltningsbar systemdesign på detaljnivå som beskriver:

- datamodeller och informationsobjekt (rapporter, mätvärden, anläggning, tillståndsvillkor med mera),
- processflöden från inrapportering till tillsyn/uppföljning,
- valideringsregler och logik,
- behörighets- och åtkomstmodell,
- versions och förändringshantering.

3.3 Stabil uppsättning API:er som är "klara först"

API-erna måste vara definierade, dokumenterade, testade och stabila innan systemet tas i drift så att:

- företag kan integrera direkt från sina verksamhetssystem,
- systemleverantörer kan bygga integration i sina produkter,
- nationell automatisering blir normalfallet från första rapporteringscykeln.

Vi föreslår att regeringen uttryckligen anger att API-gränssnitt är primär inlämningskanal, medan webbportal blir ett manuellt alternativ främst för mindre verksamheter utan systemstöd. Dock är det fundamentalt att webbportal alternativet måste generera full funktionalitet i automatisering i FMR, genom att där säkra och validera data och koppling till informationsmodellen.

3.4 Samverkan med leverantörsmarknaden

För att undvika parallellutveckling och dyr specialanpassning måste NV få i uppdrag att:

- etablera ett öppet samverkansforum med systemleverantörer,
- tidigt publicera sandbox/testmiljöer,
- erbjuda tydliga migreringsspår från SMP.

4. AI-drivet tillsynsgränssnitt för kommuner och länsstyrelser

FMR bör utformas så att tillsynsmyndigheterna får ett verktyg som aktivt triggat handläggning när det behövs. Målet är att undvika manuellt arbete med att hämta, läsa och sortera rapporter.

Vi föreslår därför att systemet bör innehålla ett AI-drivet interface (besluts- och tillsynsstöd) för kommuner och länsstyrelser med följande funktioner:

4.1 Automatiska varningar om rapportstatus

- rapport inlämnad i tid eller ej,
- varning vid uppgifter som inte kan valideras automatiskt och därför kräver manuell granskning
- avvikelse från tidigare trend eller förväntat mönster.

4.2 Avvikelseanalys mot tillståndsvillkor

Systemet bör automatiskt analysera rapporterade värden mot gällande tillståndsvillkor och skapa varningar på flera nivåer, till exempel:

- **nivå 1:** mindre avvikelse → förbättrad uppföljning vid nästa tillsyn,
- **nivå 2:** tydlig avvikelse → kontakt med verksamhetsutövare,
- **nivå 3:** allvarlig avvikelse → snabb bedömning om inspektion/omedelbara åtgärder.

Detta innebär att handläggare kan prioritera rätt ärenden direkt, och att tillsyn blir mer proaktiv och riskbaserad.

4.3 "Push-design" i stället för "pull-arbete"

Systemet bör vara designat så att:

- rapporter och avvikelser pushas till rätt tillsynsnivå,
- manuell hämtning och sortering av rapporter inte behövs,
- arbetsflödet reduceras till bedömning och åtgärd där systemet redan gjort förarbetet.

Detta är en förutsättning för att nå den effektiviseringsnivå som motiverar reformen.

5. Mål om mätbar effektivisering: minst 20 % minskad arbetsinsats

Vi anser att systemets styrning och uppföljning bör kopplas till ett tydligt produktivitetsmål.

FMR funktionen bör därför ge att minst minska den totala arbetsinsatsen med 20 % jämfört med dagens nivå. Detta bör gälla:

- **verksamhetsutövare (tillståndshavare)** – med tydlig prioritet på att minska deras administrativa tid i hög grad,
- **tillsynsmyndigheter (kommuner och länsstyrelser)** – genom automatiserad granskning, varningar och riskbaserad prioritering.

Vi föreslår att NV får i uppdrag att:

1. ta fram en övergripande nulägesmätning av tidsåtgång per aktör,
2. redovisa hur 20 %-målet nås i etapp 1,
3. följa upp produktivitetsutfall årligen.

6. Samlad slutsats

Vi tillstyrker införandet av FMR enligt maj-kompletteringen med NV som systemägare och förvaltare. För att reformen ska kunna ge avsedd effekt behövs dock att regeringen förtydligar uppdraget så att:

1. **detaljerad systemdesign och API-er är levererade före drift,**
2. **API-baserad inrapportering är huvudspår från start,**
3. **AI-drivet tillsyns- och varningsstöd byggs in i etapp 1,**
4. **ett mätbart effektiviseringsmål om minst 20 % införs och följs upp.**

Med dessa förtydliganden kommer FMR kunna ge verklig automatisering, högre datakvalitet och en tydlig minskning av administrativ belastning i hela kedjan – från verksamhetsutövare till tillsynsmyndigheter.

Med dessa kompletteringar bedömer vi att tillståndsgivning och tillståndsuppföljning blir en effektiv process med fokus på verklig nytta och uppföljning som har fokus på de trender och avvikelser som lagstiftningen har bedömt vara mest kritiskt.

För Mullsjö kommun,

Per Högberg

Kommunstyrelsens ordförande